Izboljšanje plač ljudskošolskih učiteljev mestne občine Trst.

V seji dne 29. julija t. l. je tržaški mestni svet zvišal komunalnim učiteljem in učiteljicam mesta in okolice plače po načrtu kot sledi:

	Letna plača	Petletnine (6)	Stanarina	Skupna plača od 1. 7. 1910	Dosedanja skupna plača
I. podučitelj z maturo	1000	—	—	1000	1000
(podučiteljica) z maturo	(850)			(850)	(800)
II. podučitelj z izpitom usposob.	1400	—	—	1400	1200
(podučiteljica) z izpitom usposob.	(1190)			(1190)	(960)
III. učitelj ob imenovanju	2000	—	600	2600	2200
(učiteljica) ob imenovanju	(1700)		(510)	(2210)	(1830)
IV. učitelj z 1 petletnino	2000	300	700	3000	2900
(učiteljica) z 1 petletnino	(1700)	(255)	(595)	(2550)	(2360)
V. ista z 2 petl.	2000	600	800	3400	3100
	(1700)	(510)	(680)	(2890)	(25 10)
VI. ista s 3 petl.	2000	900	900	3800	3300
	(1700)	(765)	(765)	(3230)	(2660)
VII ista s 4 petl.	2000	1300	900	4200	3850
	(1700)	(1105)	(765)	(3570)	(3060)
VIII. ista s 5 petl.	2000	1700	900	4600	4050
	(1700)	(1445)	(765)	(3910)	(3210)
IX. ista s 6 petl.	2000	2100	900	5000	4250
	(1700)	(1785)	(765)	(4250)	(3360)

(Številke v oklepih pomenijo prijemke podučiteljic in učiteljic, vsote se razumejo v kronah.)

Ti poviški (razvidni, če primerjamo dosedanjo plačo z novo regulirano) stopijo v veljavo z dnem 1. julija 1910 za vse aktivne učitelje tržaških občinskih ljudskih šol, medtem ko se jih za sedaj, t. j. do nadaljne določbe, ne bo štelo v pokojnino, in ostane za odmerjenje še vedno normalna prejšnja plača. To klavzulo je predlagal v mestnem svetu svetovalec Pittoni, in bila je tudi sprejeta.

Če primerjamo novo regulacijo učiteljskih plač z dosedanjimi določbami glede prejemkov ljudskošolskih učiteljev, opazimo najprej, da so se odpravili takozvani plačilni razredi ter se je za učitelje in učiteljice določila ena edina temeljna plača. Avanzma tržaških učiteljev ni s tem odvisen od nobenih slučajev, plača raste od pet do pet let s petletninami (tri prve po 300 K, tri zadnje po 400 K) ter s stanarino. Glede stanarine je še omeniti, da jo uživajo učitelji gorenje okolice v manjši odmeri, in sicer se je določilo stanarino na 500, 600, 700, 800 kron, za učiteljice na 425, 510, 595, 680 kron. Vendar sta bili izvzeti po predlogu šolske komisije iz gorenje okolice vasi Opčine in Katinara. Učitelji na šolah teh dveh vasi uživajo isto stanarino kot oni spodnjeokoliških šol (Barkovlje, Rojan, Škedenj, Sv. Ivan). Podučiteljem (podučiteljicam) v tržaški okolici pa se odsedaj naprej ne bo več nakazala nobena odškodnina za stanarino, kot je to bilo dosedaj, izvzemši onim podučiteljem (podučiteljicam), ki jo že uživajo.

Petletnice so se štele dosedaj učiteljem od dneva izpita usposobljenosti naprej, učiteljicam od dneva imenovanja za učiteljice. Odsedaj naprej se to izenači, t. j. tudi učiteljem se bo štelo petletnine od dneva imenovanja naprej.

Ta odločba seveda velja le za učitelje (in učiteljice), ki bodo imenovani od 1. julija naprej; učiteljem, ki so bili dosedaj že v službi, se računi petletnine po prejšnjih določbah. Funkcijska doklada voditeljev ljudskih šol se je določila kot sledi: za šole do 4 razredov — 200 K letnih, do 9 razredov — 400 K, do 10 razredov naprej — 600 K. Vzporednice se štejejo kot samostojni razredi.

To so v glavnem določbe nove regulacije plač ljudskošolskih učiteljev Trsta in okolice.

Pri debati je prišlo v mestni seji na površje tudi vprašanje o zenačenju plač učiteljic z onimi učiteljev. Mnenja mestnih svetovalcev so bila jako različna. Upoštevalo se je večinoma načelo: enako delo — enake plače! Vendar se je jemalo ozir na družinske razmere večjidel poročenih učiteljev. Slednjič je predlog pri glasovanju padel, v prvi vrsti, ker bi finance tržaške občine tega ne zmogle. Ipak se je v novi regulaciji določila učiteljicam višja percentuala negoli dosedaj. Plače učiteljic, petletnine in stanarina znašajo 85% učiteljskih prejemkov (prej 80%).

Sklepčni račun o pravkar dovoljenih poviških je sicer razveseljiv, vendar je kanila tudi nekatera grenka kapljica v kupo veselja. Ali za danes sklenemo z besedami občinskega svetovalca Fiamina, ki je v oni seji dejal: „Priposnavam, da pomenijo predložene določbe korak naprej v vprašanju izboljšanja gomotnega stanja občinskih učiteljev; ali le **en** sam korak!“

F. Pl.

Primorsko srednješolstvo l. 1909—10.

V minolem šol. letu 1909.—10. je bilo na Primorskem šestnajst srednjih šol, ki jih je obiskavalo 4973 učencev.

Od teh je bilo šest gimnazij, tri realke, tri realne gimnazije, štiri trgovske, oziroma navtiške šole (akademije). Od teh tri na Goriškem, pet na tržaškem ozemlju, osem v Istri.

Po učnem jeziku je bilo šest nemških, osem italijanskih, dve hrvaški srednji šoli. Slovenskih trikrat nič. A zdaj čujte!

Po narodnosti je bilo med učenci:

3175 Italijanov,
821 Slovencev,
634 Nemcev,
278 Hrvatov,
65 drugih narodnosti.

Vlada je vzdržavala enajst srednjih šol, in sicer z nemškim učnim jezikom šest, z italijanskim učnim jezikom štiri (nevštevši pravkar od vlade prevzeto občinsko realno gimnazijo v Pulju), s hrvaškim učnim jezikom eno srednjo šolo. S slovenskim učnim jezikom nobene. In vendar izkazujejo ti „prekleti“ Slovenci za Italijani največje število srednjošolskih dijakov!

Kje so tu tisti p. n. gospodje, ki se nazivljajo narodni poslanci?

Nemci imajo to, kar jim po pravu niti ne gre, Italijani imajo v razmerju s številom prebivalstva več negoli dovolj. In vendar jadikujejo eni in drugi po svojih glasilih o zapostavljanju na srednješolskem polju. Kaj pa naj store primorski Slovenci? Preklinjati — morda pomaga to!?

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca julija **K 188.338·76.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od ½2.—½3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Klerikalizem v Bosni.

Naša vlada se vedno kaj rada baha, kako je kulturno povzdignila Bosno in Hercegovino. Toda če pregledamo nekoliko natančneje bilanco tega vladnega kulturnega delovanja, tedaj vidimo, da izkazujejo glavni dobiček klerikalci in Madjari v veliko obremenitev bosanskega ljudstva. Takoj po okupaciji leta 1879. je začel klerikalizem raztezati svoje grabežljive roke po Bosni in Hercegovini. Če primerjamo sosedno Srbijo, o kateri trde kaj radi nemški listi, da je nekulturna, z Bosno in Hercegovino, tedaj vidimo v pravi luči kulturno delo naše vlade v anektiranih deželah. Srbija ima 2400 učiteljev, 1272 ljudskih šol, Bosna pa 800 učiteljev in 354 ljudskih šol. V Srbiji je 20 srednjih šol in eno vseučilišče, Bosna ima 4 državne srednje šole. Zato pa ima Bosna 800 trapistov, jezuitov in frančiškanov. Sezidalo se je nanovo 24 katoliških samostanov in 200 katoliških cerkva.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem.

Proslava Stanka Vraza.

Vodstvo Zveze se je obrnilo na dež. šol. svet s prošnjo, naj se da učiteljstvu direktiva, kako proslaviti v šolah stoletnico kulturnega veljaka Ilirca Stanka Vraza.

Sklicevali smo se v vlogi na to, da je za stoletnico pesnika Schillerja in za stoletnico Andreja Hofferja tudi izdal dež. šol. svet odlok o proslavi. Dobilo je vodstvo sledeč odlok:

Bezirksschulrat Friedau Z. 603/4 /10.

Sr. Wohlgeboren Herrn Oberlehrer Josef Rajšp, Obmann der „Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem“ in Friedau.

In Angelegenheit Ihres Ansuchens vom 10. Juni 1910 Z. III./138 hat der k. k. Landesschulrat mit dem Erlasse vom 18. Juni 1910 Z. 3/ 4683/2 /10 anher eröffnet, daß dagegen kein Hindernis obwaltet, daß die Schüler auf den Gedenktag des Dichters Stanko Vraz als Beziksangehörigen in angemessener Weise aufmerksam gemacht oder daß aus diesem Anlasse interne Schulfeier veranstaltet werden, falls die bezüglichen Programme die Billigung des Bezirksschulrates finden.

* * *

Skupščina Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev.

Vodstvo je nadalje prosilo, naj dovoli dež. šol. svet onim učiteljem in učiteljicam, ki gredo v Novo mesto na Zavezino skupščino, potreben dopust. Na Štajerskem je namreč povsod še pouk. Odlok se glasi:

K. k. steierm. Landesschulrat

Z. 3 $\frac{5565}{1}$ 10 Graz am 22. Juli 1910.

Verband slow. Lehrer und Lehrerinnen in Steiermark. Abschrift.

Verbandstag am 6. Avg. l. J.

An den Bezirksschulrat

Cilli Umg.; Drachenburg; Franz; Friedau; Gonobitz; St. Leonhard; Lichtenwald; Luttenberg; Mahrenberg; Marburg Umg.; St. Marein; Oberburg; Ober-Radkersburg; Pettau Umg.; Rann; Rohitsch; Schönstein, Tüffer; W.-Feistritz; Wind.-Graz.

Der Bezirksschulrat wird ermächtigt jenen Lehrpersonen, die an der vom 6. bis 8. August l. J. in Rudolfswert stattfindenden Lehrerversammlung teilnehmen wollen, den erforderlichen Urlaub zu bewilligen und die hiedurch eventuell in Ausfall kommende Unterrichtszeit in geeigneter Weise einbringen zu lassen.

An den Verband slowenischer Lehrer und Lehrerinnen in Steiermark in Friedau

---

dol. Denaturira se z železnim oksidom in vermutom.

Na leto pridelajo do 650.000 q.

Po vseh prostorih, kjer naju je vodil uradnik, se širi slab zrak, ki diši po kloru. Vendar imajo delavci zdravo barvo in so mi odgovorili, da so popolnoma zdravi. Pri odhodu mi je dal uradnik nekaj prav lepih solnih kristalov.

Nato sva si ogledala Hall.

Mesto je starejše od Inomosta. Stari del je sezidan na nizkem gričku in je prava slika srednjeveških mest. Znamenita je župna cerkev v gotskem slogu iz 14. stoletja zaradi grobov raznih domačih plemenitašev. V cerkvenem zidu je tudi vzidan Speckbacherjev nagrobni kamen, ki je bil prej tukaj pokopan in nedaleč od tu doma. V mestu je tudi njegov spomenik. Na sirovem, neobdelanem podstavku stoji Speckbacherjev kip (kot „Schützenmajor“.) Razen občinske hiše, ki je tudi stavba iz 14. stoletja, je v mestu znameniti grad „Haasegg“. Ima visok, okrogel stolp, ki se imenuje „Münzturm“. V tem stolpu so imeli vsi tirolski vojvode svojo izdelovalnico denarja. Tudi takozvanne „Hofer“ ali „Sandwirts-Zwanziger“ so se kovale tukaj.

Vobče je Hall prav prijazno mesto in ima tudi vojaško garnizijo.

Ambras.

Bil je gorak, solnčen popoldan na velikonočno nedeljo. Meščani so zapuščali mesto, da uživajo krasni dan. Tudi midva nisva čakala doma. Porabila sva ta dan za zadnji izlet. Ogledala sva si slavni grad „Ambras“, oddaljen pol ure od Inomosta.

Lepa, široka cesta (Fürstenweg) drži do grada. Kakih 10 minut pred njim je nekoliko vstran s ceste takozvani „Tummelplatz“. Nekdaj je služil ta kraj ambrosovim graščakom za njihove viteške turnirje. Danes je že zarasten s smrekami in je bil za domačih vojn pokopališče za padle borilce. Zato vidiš tam polno grobov med visokimi smrekami, ob njih lesene križce, kjer bereš tupatam kak prav izviren verz. Vendar pa je nekaj posebnega videti v hladni senci gozdnega drevja počivati te domače junake, ki jih obiskuje vsako nedeljo mnogo ljudstva.

Ravno o pravem času sva dospela v grad. Ker se je nabralo večje število gledalcev, je pričel grajski oskrbnik razkazovati prostore.

Skozi ogromna vrata dospeš na grajsko dvorišče. Tu je pritlična stavba, kjer sta dve veliki dvorani. V njih je lepo urejena zbirka viteških oprav, kopij, mečev in raznega orožja tudi iz tirolskih vojn. Čez prostrano dvorišče smo prišli šele v pravi grad. V pritličju je velikanska dvorana „Spanischer Saal“. Tu so se vršile različne viteške slavnosti. V pritličju je tudi kopalna soba Filipine Welserjeve. Kakor pripoveduje ljudska pravljica, si je tukaj prerezala žile in umrla. (V resnici pa je Filip. Welser leta 1580. umrla na pljučni bolezni.) Sploh je ljudstvo močno predrugačilo njeno življensko zgodbo z raznimi romantičnimi dodatki. Sicer pa je bila ona velika dobrotnica ubožnemu ljudstvu.

V prvem nadstropju je razna hišna oprava. Vse je napravljeno jako masivno.

Tu je tudi majhen harmonij, podoben lajni. Nanj je igrala Filipina Welserjeva. Smel sem prijeti nekaj akordov. Glasovi so bili cvileči. Težko so se mogli zabavati takratni igralci na tem instrumentu.

V drugem nadstropju so večinoma slike, skulpture in druge umetnine.

Jako dragocene so izvirne slike raznih tirolskih vojvod. Med njimi sta tudi vojvoda Ferdinand in njegova žena Filipina Welserjeva. Zanimivi sta dve podobi. — Prva predočuje starčev portret in grški tempelj. Ako jo gledaš oddaleč, misliš, da sta slikani z barvami. Ko stopiš bližje, vidiš, da je prva sestavljena iz samih drobnih raznovrstnih kamenčkov, druga pa iz metuljevih kril. Vse je tako umetno sestavljeno, da težko razločuješ te dve podobi od drugih slik.

Ker nas je oskrbnik hitro vodil po sobah, sem si mogel ogledati vse le v naglici.

Zbirka hrani še mnogo umetnosti in zanimivosti, ki jih ni mogoče tukaj opisati.

Prišli smo na grajsko teraso. Krasen razgled. Pregledaš vso ravnino, sredi nje Inomost, na severu Solstein, na jugu centralne Alpe.

Park okolo grada je jako velik z najlepšimi nasadi. Nekdaj je bil tu zverinjak z divjimi zverinami. Danes se vidi le še oni kraj, kjer je stal. Ohranjena je še podzemeljska klet, kjer je vojvoda Ferdinand ponujal svojim gostom „Willkomm-Humpen“, ki so ga morali izprazniti v dušku. Baje je morala pestati to izkušnjo tudi Filipina Welserjeva.

Zapustivši grad, sva šla v bližnjo gostilnico, kjer je bilo vse polno meščanov. Ne bi sicer tega omenil, če ne bi videl tam nekaj novega.

V prostrani verandi je bila miza v kotu, natlačena kmetiških fantov iz okolice. „Echte Tirola Buam“. Poleg njih so sedele njihova dekleta. Na mizi so imeli svoje citre. Pričeli so peti „Schnadahüpfeln“. Eden izmed fantov je pel pesemco naprej, refren pa vsi za njim. Pri tem so udarjali na citre, da je vse donelo. Peli pa so precej kosmate in dekleta so se z njimi vred prav sladko smejala. Mislili so si pač: „Auf der Alm, da gibt's ka Sünd.“ Bilo je to nekaj pristno domačega-tirolskega. Prav rad sem gledal to neprisiljeno zabavo.

* * *

Naslednji dan je bil dan odhoda.

Ogledal sem si še vojašnico lovskega polka. Vojaki so Poljaki in Rusini. Prav prijazni ljudje; prijetno je slišati blagoglasno njihovo govorjenje.

Nerad sem se ločil isti dan zvečer od kraja, kjer sem videl toliko zanimivega in lepega. Še hujša pa je bila ločitev od brata.

No, odpeljal sem se. — Drugi dan popoldne sem dospel vendar v Ljubljano in kmalu potem na Dolenjsko.

Res je: „Povsod lepo — doma najlepše“. Ljubo doma, kdor ga pozna.

Drugi dan sem bil zopet v šoli, in začelo se je staro življenje.

zu Handen des Obmannes Herrn Josef Rajšp, in Erledigung der Eingabe vom 10. Juli l. J. Z. 166, zur Kenntnisnahme.

Für den Vorsitzenden

Netoliczka.

* * *

Počitniški tečaj.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem priredi v dneh 5., 6., in 7. septembra 1910 v Mariboru počitniški tečaj, na katerem bodo predavali priznani profesorji-strokovnjaki. Dne 8. sept. je izlet na Stanko Vrazov dom v Cerovec pri Ormožu. Slovensko štajersko učiteljstvo hoče s tem posebno počastiti spomin velikega Ilirca — našega rojaka, da bo v Mariboru v počitniškem tečaju predavanje profesorja g. dr. Ilešiča o ilirski dobi, s posebnim ozirom na Stanka Vraza in da se vrši izlet na Stanko Vrazov dom. Izleta se lahko udeleži vsakdo, tudi oni, ki ne bodo v tečaju. Ako se oglasi precejšnje število izletnikov, se od Zveze ukrene zaradi znižane voznine na železnici. Ako se pa javi do 15. t. m. vsaj 15 do 20 učiteljev in učiteljic, ki bi iz Ormoža čez Varaždin se peljali v Zagreb na tamošnjo šolsko razstavo, potem je voljna Zveza prirediti tudi tak izlet in eventualno preskrbeti ugodnosti.

Vsa tozadevna vprašanja kakor tudi javljenje za tečaj je nasloviti na Zvezinega tajnika tov. Ig. Šijanca, učitelja v Gornjem gradu.

Podrobnejši vzporedi i. t. d. se objavijo pravočasno.

* * *

Tajnik prosi za naznanilo letošnjih društvenih članov, ker želi v počitnicah sestaviti pregled. Blagajniku pa naj društva takoj pošljejo članarino (1 K od člana), ker moramo plačati Lehrerbundu polletno članarino.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za Ptujski okraj je zborovalo ob ne preveč obilni udeležbi 14. julija v Ptujski okoliški šoli. Predsednik tov. Ogorelec pozdravi navzoče, generalnega zastopnika „Prve češke“ g. Gorupa iz Trsta, posebno pa g. dr. Bela Stuhca, ki se je odzval njegovemu povabilu in prišel predavat o tuberkulozi in škrofulozi, ter javlja, da sta nanovo pristopila k društvu gdč. M. Gandetova (Št. Vid) in gdč. Marta Gobec (Št. Janž na Dravskem polju). Nato otvori zborovanje.

Generalni zastopnik „Prve češke“ je izvajal o pomenu in vrednosti življenskega zavarovanja v narodno-gospodarskem in posebe še v učiteljsko-socialnem oziru. Poudarjal je, da je 88% Angležev zavarovanih; so pa tudi najbogatejši narod in prvi na gospodarskem polju. Tam pride po smrti denar v hišo, pri nas pa uboštvo, zavarovani so po tri do štirikrat; deklica z doto se lahko omoži, mladenič ima kapital na razpolago za gospodarstvo, trgovino, obrt, študije — pri nas pa temelji vse na dolgovih, vse zastaja, ker je zavarovanih le 10%, v mestih 20%. Doseglo bi se pa lahko vsaj 50%, kar bi pomenilo letno 180 milijonov. Ogromen kapital! Napredek bi se pojavil na vsakem polju, gospodarska neodvisnost bi zavladala, ugled med ostalimi narodi pa bi rastel. — Ker našega naroda še nihče ni poučeval o pomenu zavarovanja na življenje, vabi govornik učiteljstvo, naj sodeluje z družbo ter širi idejo zavarovanja med ljudstvom. Pripomnil je še, da je „Prva češka“ edina slovanska družba, ki je najcenejša in najkulantnejša, ki prispeva CM družbi ter ima dobičkanosno pogodbo s socialnim odsekom.

Nato nam je gosp. dr. Bela Stuhec prav mično in zanimivo predaval o tuberkulozi in skrofulozi. Posebno je bičal napako staršev, ki puste svojo deco valjati se v nesnagi, največji pospeševalki omenjenih bolezni. Zanimivemu in stvarnemu predavanju je učiteljstvo burno aplavdiralo.

Obema govornikoma se je tov. predsednik laskavo zahvalil.

Delegatom za letošnjo XXII. skupščino „Zaveze“ v Rudolfovem sta bila izvoljena tov. Duller in Gorjup, namestnikom tov. Žiher.

Da ni zanimiv vzpored in še precej ugodno vreme privabilo več članov k zborovanju, kaže vsekakor piškavo stanovsko zavest. — Skoro večina pri zborovanju navzočih članov se je tudi popoldne sestala v okoliški šoli, kjer je generalni zastopnik „Prve češke“ dve uri podajal razna pojasnila, ki so potrebna sotrudnikom. —jc.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje v četrtek dne 11. avgusta ob 10. uri. Ker imamo več dopisov, ki čakajo skupnega pogovora, prosimo polnoštevilne udeležbe, tembolj, ker v počitnicah ne moremo lahko zborovati.

Zborovali bomo tokrat va vrtu, oz. v verandi Narodnega doma.

Pozdravlja vas odbor.

Srednješolski vestnik.

** **Strelne vaje na srednjih šolah.** Nekateri dunajski listi že vedo poročati o podrobnostih te „reforme“ srednjih šol. Že v prihodnjem šolskem letu se bodo uvedle na vseh gimnazijah, realkah in enakovrednih zavodih strelne vaje kot neobvezen predmet. Domobranska poveljstva so baje že pozvala deželne šolske svete, da bi sestavili seznam instruktorjev za streljanje, nadalje pušk, strelijva itd. — da bi se mogel že z oktobrom začeti reden pouk. Udeležba bo prostovoljna samo za dijake obeh najvišjih razredov na gimnazijah in realkah. Prve tedne se bodo vršile v telovadnicah strelne vaje s kapicami. Na pomlad pa se bodo pričele na vojaških streliščih z ostrimi patronami: ako ne bi bilo primernih vojaških strelišč, pa se bodo te vaje vršile na vežbališčih meščanskih strelnih klubov ali gard. Poučevali bodo v garnizijskih mestih posebe v to določeni častniki, v ostalih pa telovadni učitelji ali profesorji sploh, ki so streljanja vešči. Ministrstvo za domobranstvo bo skrbelo za stroške in za varnost dijaštva; o učnih uspehih bodo mu pa instruktorji potom kornih poveljstev koncem šolskega leta poročali. V častniških krogih vlada mnenje, da bodo imele strelne vaje velik vojaški pomen. Mladina si bo pridobila tekom dveh poslednjih let na srednji šoli veliko, koristno prakso za svoje prostovoljno vajaško leto; pouk o strelbi jim bo potem s teoretične in praktične strani igrača, kar bo imelo svoje ugodnosti za častnike-učitelje in prostovoljce-učence. Armada bo dobila iz vrst srednješolskih prostovoljcev mnogo dobrih strelcev in, kar je še mnogo važnejše, dobrih inštruktorjev za ostalo moštvo. Možno je, da je ta uredba v zvezi z uvedenjem dveletne vojaške službe. Toda to se bo šele pokazalo.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 8. letošnji številki to-le vsebino; Palica bajalica. Marija Zopfova. Pesem. — Žalostna dogodba. Ivo Trošt. Povest. — Pomlajenje. Simon Palček. Pesem s podobo. — Najlepša pohvala. Ivo Trošt. Povest. — Pred nevihto. Bogomil Gorenjko. Pesem. — Potrebna lastnost ali ne. Ivo Trošt. Črtica. — Slon. Ivo Trošt. Opis s podobo. — Dan. Makso Smolè. Pesem. — Mati in sin. I. P. Cvetan. Slika iz mestnega življenja. — Vedno tako. E. Gangl. Pesem s podobo. — Zakaj polaga kukavica jajca v tuja gnezda. F. Palnak. Basen. — Kdo je srečnejši? Bogomil Gorenjko. Pesem. — Osla in nož. Ivo Trošt. Basen. — Janko pojde na božjo pot. Jos. Vandot. Pesem. — Papatu za god. Marija. Pesem. — Morska tišina. Jos. Vandot. Pesem. — Pouk in zabava. — Senčna podoba. — Rešitev zastavice v podobah v sedmi številki. — Besedna naloga. — Tri stoletja. — Kri iz nosa. — O rožah. — Izrek. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Otrok. Nasveti v dosego pametne domače vzgoje ob preprostih razmerah. Po nemškem izvirniku priredil Magister. — Natisnil in založil A. Slatnar v Kamniku. — Stane: 1 izvod 20 vin., 10 izvodov K 1·80, 100 izvodov K 16·— brez poštnine.

Redovne vaje. I. V členu in v četi. Razložil dr. Viktor Murnik. II. V zboru in v praporu. Po dr. Jindřicha Vanička spisu „Vyklad cvičeni pořadových“. V Ljubljani 1910. Založilo tel. društvo „Sokol“ v Ljubljani. Cena 1 K 80 vin. — Dr. Viktor Murnik, organizator slovenskega Sokolstva, nam je podal delo, ki ga moramo v vsakem oziru imenovati vzorno. Naj ne bo slovenskega telovadca, ki bi bil brez te knjige in ki bi se ne ravnal po njenih naukih! „Redovne vaje“ priporočamo najtoplejše!

Politiški pregled.

* **Sklicanje deželnih zborov, delegacij in državnega zbora.** Iz poljskih krogov je zvedela „Hrvatska korespondenca“, da se skliče istrski deželni zbor tudi v slučaju ako ne pride do sporazumljenja med Italijani in Slovenci, odnosno Hrvati; češki deželni zbor pa da se skliče le v slučaju, ako se posreči posredovalna akcija veleposestnikov obeh narodnosti, da se rešijo vsaj najnujnejši predlogi. Za sklicanje deželnih zborov je določen 20. september. Sklicanje delegacij je določeno na 4. oktobra. V delegacijah se bo najprvo razpravljalo o ekspozeju zunanjega ministra grofa Aehrenthala in se izvrše volitve odsekov; plenarno zborovanje je določeno šele za sredo oktobra. Državni zbor se skliče med 14. in 18. oktobrom. Državnemu zboru se predloži proračun, ki se že sedaj izdeluje v finančnem ministrstvu. Med tem časom se bodo poizkusile posredovalne akcije med Čehi in Nemci. Proračunski odsek bo zboroval tudi med božičnim zasedanjem deželnih zborov. Da bo to zborovanje omogočeno, se namerava odrediti, da bi odložili oni državni poslanci, ki so obenem deželni poslanci, svoja mesta v proračunskem odseku. V slučaju, da bi se v jesenskem zasedanju še nadaljevala obstrukcija tudi v proračunskem odseku, se govori, da razpusti vlada državni zbor in da bo vladala na podlagi § 14. Volitve se nato razpišejo in vrše takoj po novem letu.

* **Zoper cerkvene slavnosti.** Občinski svet v Josefodolu pri Jablonci na Češkem je sklenil, da se ne bo več udeleževal cerkvenih slavnosti in da bo ustavil vsa izplačila v cerkvene svrhe, ki niso zakonito določena.

* **V ogrskem državnem zboru** je očital Szterenyi agrarcem, da so s svojo politiko zakrivili, da Avstro-Ogrska nima na Balkanu skoro nobenega vpliva več. Nesrečna politika agrarcev je provzročila, da je avstro-ogrska zunanja politika popolnoma ponesrečena.

* **V bosanskem saboru** je šolski odsek sklenil, da se ne subvencionira v Bosni nikakih šol, na katerih ni učni jezik hrvaški ali srbski. Vlada je bila proti temu, da bi se znižale postavke za škofijska konvikta v Travniku in Sarajevu, po 30.000. Frančiškanskim zavodom so zvišali podpore, znižali pa škofijskim.

* **Kralj Peter obišče dunajski dvor?** Dunajski „Zeit“ poroča iz Zemuna, da menijo politiški krogi belgrajski, da obišče kralj Peter po sklepu trgovinske pogodbe z Avstro-Ogrsko dunajski dvor. Ta poset bi se vršil meseca novembra tega leta, v katerem mesecu obišče kralj Peter tudi italijansko kraljevsko dvojico v Rimu.

* **Židje v Avstraliji.** Avstralska vlada namerava v zahodni Avstraliji naseliti en milijon ruskih židov. Ves avstralski zahod ima le 184.000 prebivalcev. Po naseljevanju ruskih židov se Avstralija popolnoma požidi.

Obrambni vestnik.

⁂ **„Svobodomiselno učiteljstvo!“** Tako rohni zopet „Slovenec“. št. 174. Prevzel je sedaj že vrhovno nadzorstvo nad hrvaškim učiteljstvom. Pač mogočnost! Zaganja se v vseučiliški tečaj, ki ga je nameravalo prirediti hrvaško učiteljstvo v nadaljno izobrazbo tamošnjega učiteljstva. Seveda se zaganja „Slovenec“ tudi v „Učit. Tovariša“! Pač umljivo! Izobrazba odpira ljudem oči, tako bi tudi versko vprašanje razjasnilo marsikomu igro klerikalizma. Toda naj se gospodje le pomirijo in naj se ne bojijo, da bo ta duh prodrl tudi do Slomškarjev. Dokler imate tako omejene ljudi tam, se vam ni bati, da bi vam ušli. Kar pa napravi napredno učiteljstvo za svojo izobrazbo, zato je odgovorno edino le sebi — to naj si zapomnijo vsi „Slovenčevi“ uredniki!

⁂ **O poliparstvu,** ki sta ga „Slovenec“ in Slomškarija pričela uganjati nad naraščajem, bomo še obširneje pisali. Menimo, da bomo izbili tem gospodom precej domišljavosti!

⁂ **Po kranjskem vzorcu.** Z Goriškega poročajo: Vsi trije goriški klerikalni listi se bavijo v številki za številko z učiteljstvom. To je zabavljanja, sirovega obrekovanja in podlega zavijanja, da se mora vsakemu studiti. Vse to pa pisarijo z namenom: podjarmiti učiteljstvo in škodovati ljudski šoli. Sedaj žugajo ter se obračajo na gospodo na okrajnem glavarstvu v Gorici, pa narekujejo, kakšne učitelje morajo namestiti. Delajo se mogočne kakor bi imeli vso moč v rokah in grozijo: Tako mora biti, če ne, boste čutili našo pest! — Na ta način se laskajo učiteljem, ki čakajo nameščenja, da bi koga premotili ter bi stopil v črne vrste; obenem pa hočejo strahovati faktorje, ki nameščajo učitelje, da bi se morali ozirati le na želje klerikalcev. Če dajo klerikalci svoj placet, potem se sme tega ali onega kandidata namestiti, drugače pa Bog varuj! Kakor se vidi, hočejo klerikalci na vsak način doseči, da bi se pomnožilo številce Slomškarjev, ki je sedaj vendar tako uborno pičlo! Ali se jim to posreči? Ob značajnosti učiteljstva gotovo ne!

Kranjske vesti.

—r— **Na Bledu** so se zadnjič enkrat zbrali Slomškarji na zborovanje. S prof. Doklerjem vred jih je bilo pet. Ob tako ogromni udeležbi ni se jim zdelo vredno zborovati, kar je prof. Dokler sam poudarjal. Kakor se vidi, se Slomškarija dobro razvija, zato je razumljivo, kar piše „Slovenec“, da nas je pred njo — strah!

—r— **Ne samo nož — tudi strel!** Dne 13. julija letos je ob pol deseti uri zvečer nekdo ustrelil v učiteljičino stanovanje v Krašnji. Ker se je učiteljica vračala s konference, je k sreči ni bilo doma. Krogla je zadela le podobo Matere Božje in jo seveda pretrgala. — Značilno je, da je deželni šolski svet ravno v Krašnjo prestavil tov. Grmeka! — Štrukljeva nova vera torej že rodi bogate sadove: Na Štajerskem se bliskajo noži, na Kranjskem pokajo pištole! O uspehih svojega krvavega nauka bo na zborovanju Slomškove Zveze dne 8. t. m. v Rokodelskem domu v Ljubljani poročal Štrukelj sam, morda kar nazorno! Prijatelji, oborožite se z jeklenimi oklepi!

—r— **Morala Slomškarjev.** Tako-le se je izrazil te dni neki učitelj, ki je prijadral v Slomškovo Zvezo, da dobi službo na slovenski trgovski šoli v Ljubljani: Vi napredni učitelji se ravnate po duhu časa, mi Slomškarji pa po razmerah časa!

—r— **Abstinent ali hinavec!** Prideta dva Slomškarja-abstinenta v neko ljubljansko delikatesno trgovino in si naročita gnjati. Poleg lakote je eden izmed teh začutil tudi žejo. „Ti,“ pravi ta žejni „abstinent“-Slomškar svojemu prijatelju, „bi si li ne privoščil kozarčka črnega vina? Gnjat in črno vino — to je dobrota, hm!“ — Debelo pogleda abstinent „abstinenta“, rekoč: „Kaj pa misliš? Ali nisi abstinent?“ — „Kaj tisto,“ se odreže drugi, „saj naju tu nihče ne vidi!“ — Ne vemo, je li si „abstinent“ naročil črnega vinčka ali ne, toda značilna je vsekakor ta dogodba o „abstinentu“, ki ne pije vina, kadar ga nima. Nikar ne vprašajte poštenjaka Smrdela, ako pozna tega imenitnega Slomškarja-„abstinenta“!

—r— **Iz Postojne** nam pišejo: Slabe gmotne razmere, ki v njih živi kranjsko učiteljstvo, in pa krivice, ki jih dele šolska oblastva naprednemu učiteljstvu pod vlado barona Schwarza, so prisilile učitelja Stritarja, da daje slovo svoji nehvaležni domovini ter se preseli v Solkan pri Gorici, kjer se mu bo rezal boljši kruh in ne bo izpostavljen nevarnosti, da bi bil za svoje delovanje v šoli in izven šole celo preganjan. Postojna bo učitelja Stritarja jako težko pogrešala, zakaj bil je učitelj v pravem pomenu besede ne samo v šoli med štirimi stenami, ampak šel je tudi na delo med ljudstvo. Albin Stritar je bil ustanovitelj in pevovodja pevskega društva „Postojna“, vnet sodelovalec salonskega orkestra in tamburaškega zbora, duša Ljudske knjižnice in Čitalnice, vaditelj Sokola, skratka: kjer je bilo treba delati, tam je žrtvoval Stritar svoje zmožnosti, svojo pridnost in delavnost. Poleg tega je bil pa tudi v šoli v vsakem oziru na svojem mestu ter je užival splošno zaupanje in spoštovanje staršev, otrok, tovarišev in predpostavljencev. Albin Stritar je napreden učitelj in tako kakor Stritar dela vse napredno učiteljstvo, ki pa, žal, žanje za svoje delo in trud grdo nehvaležnost. Solkancem čestitamo od srca, da dobe tako izvrstnega učitelja. Koliko simpatij si je pridobil Stritar med vrlimi naprednimi Postojnčani, je pokazala njegova odhodnica dne 28. julija. Prostrana dvorana Narodnega hotela je bila polna prijateljev naprednega učiteljstva. Zastopani so bili v velikem številu starši, županstvo, krajni šolski svet, učiteljski zbor, Sokol, pevski zbor, tamburaški zbor i. dr. Odhodnico je otvoril kučigazda g. Fran Paternost s premišljenim nagovorom, ki je slavil v imenu staršev in Sokola Stritarjeve zasluge za šolo in Sokolstvo. Nato je udaril tamburaški zbor sokolsko koračnico, ki je zbudila splošno navdušenje. Pevski zbor je proizvajal krasne mešane zbore, moške zbore, ženske zbore, čveterospeve in dvospeve, med katerimi je posebno ugajal Juvančev „Rožmarin“. Kakor pevci, prav tako so bili na svojem mestu tudi vrli tamburaši. Umevno je obsebi, da ni manjkalo tudi navdušenih napitnic. Napivalo se je poslavljajočemu učitelju od strani staršev, županstva, krajnega šolskega sveta, šolskega vodstva, Sokola, pevskega in tamburaškega zbora itd. Pevski zbor mu je podaril v spomin zlato verižico. Končno se je pa tov. Stritar v izbranih besedah vsem govornikom toplo zahvalil. Tako spoštuje naprednega učitelja ljudstvo in tako kakor Stritar si pridobi napreden učitelj z delom med ljudstvom zaupanje in spoštovanje ljudstva. In tako kakor Stritar deluj med ljudstvom vsak napreden učitelj!

—r— **Podelitev premij učiteljstvu.** Iz ustanove Frana Metelka so dobili premije po 80 K 51 vin. sledeči nadučitelji: Andrej Skulj v Tržišču, Ivan Kocijančič v Bušeči vasi, Leopold Punčuh v Gornjem Logatcu, Josip Ažman v Breznici, Martin Matko v Toplicah in šolski voditelj Fran Stular v Petrovi vasi. — Nadalje so dobili iz imetja bivšega društva za obdelovanje vrtov premijo po 71 kron 41 vin. nadučitelj Josip Perz v Koprivniku, nadučitelj Makso Bajc v Igavasi in šolski voditelj Josip Gorišek v Dobličah.

Štajerske vesti.

—š— **Okrajni šolski svet celjski** je imel dne 28. pret. mes. svojo redno sejo, v kateri so se vzele na znanje razne tekoče zadeve; priporočila se je neka prošnja za starostno doklado: ugodilo se je ugovoru nekega uda krajnega šolskega sveta zoper redno globo, ki mu jo je naložil krajni šolski svet; nekemu krajnemu šolskemu svetu se je dovolilo uporabiti obresti stavbnega zaklada; sklenilo se je ponovno urgirati rešitev zadeve glede šolske stavbe za celjsko okolico ker je mestni urad prepovedal nadaljno uporabo sedanjih prostorov za paralelke; odobrila se je kupna pogodba glede prodaje stare šole v Št. Jurju ob j. ž., ponovno se je urgiralo izvršitev sklepa glede nabave dvojezičnega pečata za okrajni šolski svet; za krajnega šolskega ogledo v Petrovčah se je imenoval Franc Turnšek, pos. v Gorici namesto dosedanjega šol. oglede nadučitelj Petriča, ki je odložil to mesto; pregledali, oziroma odobrili so se računi krajnih šolskih zakladov; razpravljalo in ukrepalo se je glede spornih zadev med načelnikom krajnega šolskega sveta in šolskim voditeljem v Petrovčah; vzelo se je na znanje poročilo nemškega nadzornika o nadzorovanju nemške šole v Vojniku in poročilo slovenskega nadzornika o nadzorovanju šol v Galiciji in Zg. Ponikvi itd.

—š— **Nadzorovanje.** Pretekli teden je nadzoroval nekatere šole v gornjegrajskem okraju dež. šol. nadzornik Peter Končnik.